

СТАНОВИЩЕ
ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА ИВАЙЛО ДОБРЕВ
„ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИЯТ ДУХ И ХОРИЗОНТИТЕ НА ИНТЕР-
СУБЕКТИВНАТА ЕКЗИСТЕНЦИЯ. УВОД В ИДЕЯТА НА
ЕКСПЕРИМЕНТАЛНАТА ОНТОЛОГИЯ“
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН
„ДОКТОР“ в професионално направление 2.3. ФИЛОСОФИЯ,
СПЕЦИАЛНОСТ *ОНТОЛОГИЯ*
от проф. дфн Нина Димитрова

Ивайло Добрев е защитил магистърска степен по философия в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 2010 г., а в периода 2011 г. – 2014 г. е бил редовен докторант към катедра „Философия“ там. От края на 2017 г. е щатен асистент по *Етика* в катедра *Логика, Етика, Естетика*; бил е и хоноруван асистент.

Предлаганата на вниманието ни дисертация представлява твърде голям текст – 249 страници, по-големи от стандартните, и отразява еволюцията в работата на докторанта през изминалите години най-общо над *експерименталния дух*, съсредоточавайки се над някои *необичайни* приложения на експерименталния метод във философията. Целта на труда е да обсъди дали са възможни експерименти със смисъла на света и какъв, на свой ред, би бил техният смисъл, както и за кого биха били предназначени те. Моралното субектно-онтологическо учение за светогледа (в качеството му на опит със смисъла на света) е заявено като стоящо в центъра на изследователския интерес. Основният акцент е поставен върху *светосъздаващите* функции на експерименталната онтология. Изрично е отбелязано и че претенцията на настоящото проучване е да трасира пътя за една бъдеща философско-онтологическа работа.

Намерена е напълно подходяща структура за този обширен текст – освен *предговора* и *увода* (където са включени всички изисквани от жанра елементи), той включва две части, в които са поместени осем глави, също детайлно раздробени в дълбочина. След заключението накрая има и приложен списък на използваните източници, съдържащ 68 заглавия. Характерно за предлагания текст е, че в него е постоянно присъствието на обяснителни бележки, различни рубрики, приложения,

допълнения и коментари, а всяка относително самостоятелна част завършва с обобщение. Друга специфика на изследването е, че то е проведено в непрестанен диалог с онтолозиите от Хегелов тип, също и в неспирно съотнасяне с идеите за *субектната онтология*, поддържани от научния ръководител на дисертанта. (А също и с останалите представители на *субектната онтология*, част от които са членове на настоящото жури). Самостоятелната версия на тази концепция е един от съществените замисли на дисертацията – създаването на ангажирана със смисъла на света онтологическа философия.

Първата част на труда си Ивайло Добрев е предоставил на разбиранията си за основните „работни“ понятия – *философия, онтология, експеримент, експериментална онтология*, като съответно им е отредил отделни глави. Ключово за работата се оказва изясняването на съотношението между вяра и естествено-разумно познание, а авторовите усилия са били насочени да уточнят разбиранията за вярата като *онтологическа*, като *самата смислова и екзистенциална тъкан на нашия живот*, като *веществено-светови опит* и т.н. Стъпвайки върху тези уточнения, Ивайло Добрев е изявил собствените си предпочитания към *духовната* (православната) *философия на Богочовешкия разум* пред *светската* – *философията на човешкия разум*, стриктно откроявайки важните различия между тях – докато последната е според него монологична, авторитарна и тоталитарна в отношението си към своя предмет – действителността, то *духовната* е диалогична, взаимна, съборна, внимателна към своя предмет – Божествения промисъл.

В същата тази част, след един исторически преглед на идеята за експеримента и след един опит за собствено тълкуване на етимологията на думата, е изяснена концепцията за експерименталната онтология като философия, която експериментира с реалностите чрез/през научния или понятийния философски ресурс (вж. с. 122).

Първата част би могла да се разглежда и като самостоятелно изследване, достатъчно да бъде предложено като дисертационен труд. Втората част фактически онагледява какви са потенциите на експерименталния дух в *светотворческо* отношение. Тя представя тези *необичайни*, за които стана дума, приложения на експерименталния метод, след едно въвеждащо разясняване на онтологическото учение за светогледа. Откроената между духовното и секуларното разбиране на света разлика е фундаментът, върху който е конкретизирана *експерименталната* задача на *православната философия* (позицията на автора на дисертацията) „да възприеме, да познае и да се съгласува с Него [Христос], за да свидетелства през самата себе си

самородния, оживотворителен и обновяващ реалността на света Негов свещен събитиен смисъл“ (с. 168).

В тази, предназначена конкретно да покаже възможностите на експерименталната онтология част, много добро впечатление оставиха у мен страниците, посветени на евангелската ноетика, западния *прогресизъм* и технологичната рационалност, но и на сравнително скорошни световни феномени като глобализацията, постлибералния етос, посткибернетичния етос, трансхуманизма и др. (Оценявам високо написаното за трансхуманизма, за присъщите му антинатурализъм и антисакралност; смятам този абзац за един от най-сполучливите в дисертацията).

Без да е възможно да предам съдържанието на цялата част, поне поради значителния ѝ обем, ще акцентирам върху цялостния анализ на православния етос като алтернатива на западната културна визия за човека като приносен момент в предложената на вниманието ни работа. Имponира ми идеята на автора – основополагаща за дисертацията – за създаването (*мобилизирането* – по думите на И. Добрев) на система от понятия, която да играе ролята на „реакция или дори алтернатива на процесите по технологизация и съответно по автоматизация на смисъла на света“ (с. 187). Същевременно ще отбележа, че не ми изглежда достатъчно убедителна приведената аргументация в полза на обособяването на една *православна философия* – различна не само от класическото разбиране за философията, но и от православното богословие. Страниците, които авторът ѝ посвещава, са проникновено и на места есеистично написани; ясно открито е собственото гледище, но оставам с впечатлението, че това понятие е разглеждано, сякаш е лишено от проблематичност, докато всъщност е предмет на многовековни спорове.

Авторефератът е със съответен на дисертационното изследване обем и го представя точно. Приносните моменти, обособени от автора в пет пункта, според мен би могло по-кратко и по-синтетично да се очертаят, но приемам и този начин на определянето им. Ивайло Добрев е декларирал и 8 публикации по темата на своя труд, участие в два проекта – научно-изследователски и докторантски, а също и в шест научни форума, единият от които – международен.

В заключение: настоящият дисертационен труд представлява оригинално и самостоятелно философско изследване, запознанството с което ни убеждава в професионализма на Ивайло Добрев като изследовател. С предложения дисертационен

труд авторът може основателно да претендира да получи образователната и научна степен „доктор“ по философия и аз, като член на научното жури по тази процедура, ще гласувам с „да“ това да се случи.

31. 07. 2019

Подпис: